

De zwarte kroon

Van Andrew Pyper verscheen eveneens bij uitgeverij Anthos

Verdwenen meisjes

Handelsmissie

Vuurstorm

De moordkring

De wachters

Andrew Pyper

De zwarte kroon

Vertaald door
Mieke Vastbinder

Anthos|Amsterdam

De Nederlandse vertaling van de citaten uit *Paradise Lost* van John Milton is afkomstig uit *Het paradijs verloren*, vertaald door Peter Verstegen, verschenen bij Athenaeum – Polak & Van Gennep, 2003.

ISBN 978 90 414 2278 1

© 2013 Andrew Pyper Enterprises, Inc.

© 2013 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos *uitgevers*,
Amsterdam en Mieke Vastbinder

Oorspronkelijke titel *The Demonologist*

Oorspronkelijke uitgever Simon & Schuster

Omslagontwerp Studio Jan de Boer

Omslagillustratie © Mohamad Itani / Trevillian Images

Foto auteur Heidi Pyper

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers n.v., Antwerpen

Voor Maude

Miljoenen geesteswezens gaan
Onzichtbaar rond om van Zijn werk de lof
Te zingen, of wij nu slapen dan wel waken

John Milton, *Het paradijs verloren*

Vannacht heb ik het weer gedroomd. Behalve dan dat het geen droom is. Dat weet ik omdat ik nog wakker ben als het bij me komt.

Ik zie mijn bureau. De kaart aan de muur. De knuffeldieren waar ik niet meer mee speel, maar die ik nog maar niet in de kast stop, om papa niet te kwetsen. Soms lig ik in bed. Soms sta ik daar gewoon een sok te zoeken die ik kwijt ben. Dan ben ik weg.

Deze keer laat het me niet alleen iets zien. Het neemt me mee van hier naar daar.

Ik sta aan de oever van een rivier van vuur. Duizenden wespen in mijn hoofd. Ze vechten en sterven in mijn schedel; hun lichamen hopen zich op tegen de achterkant van mijn ogen. Ze steken en steken.

Papa's stem. Ergens aan de overkant. Hij roept mijn naam.

Zo heb ik hem nog nooit gehoord. Hij is zo bang dat hij het niet kan verbergen, al probeert hij dat wel (dat probeert hij altijd).

De dode jongen drijft voorbij.

Op zijn buik, dus ik wacht tot zijn hoofd boven water komt, tot de gaten te zien zijn waar zijn ogen hebben gezeten, tot hij iets zegt met zijn blauwe lippen. Een van de vreselijke dingen die het hem laat doen. Maar hij komt langs als een stuk drijfhout.

Ik ben hier nog nooit geweest, maar ik weet dat het echt is.

De rivier is de grens tussen dit en Dat Andere. En ik sta aan de verkeerde kant.

Achter me ligt een duister woud maar een woud is het niet.

Dan zijn er armen die me naar achteren trekken. Me het woud in slepen. Ze voelen aan als de armen van een man maar het is geen man die zijn vingers in mijn mond steekt. Nagels die in mijn keel krabben. Huid die naar aarde smaakt.

Maar eerder nog, voordat ik weer in mijn kamer sta met die kwijtgeraakte sok in mijn hand, besef ik dat ik mijn vader heb staan roepen, net zoals hij mij heeft staan roepen. Om hem almaar hetzelfde te vertellen. Geen woorden uit mijn mond door de lucht, maar uit mijn hart door de aarde, zodat alleen wij tweeën het konden horen.

Kom me halen.

I

ONGESCHAPEN NACHT

I

De rijen gezichten. Elk jaar jonger. Natuurlijk komt dat alleen maar doordat ik ouder word vergeleken bij de eerstejaars die komen en gaan, hetzelfde gezichtsbedrog als wanneer je uit het achterraam van een auto kijkt en ziet dat het landschap van je af snelt in plaats van dat jij ervandaan snelt.

Ik geef dit college al zo lang dat ik wel met dat soort gedachten kan spelen terwijl ik hardop tweehonderd studenten toespreek. Het wordt tijd voor de samenvatting. Een laatste poging om ten minste een paar van de laptopstudentjes voor me warm te laten lopen voor een gedicht waar ik mijn werkend bestaan min of meer aan heb gewijd.

‘En nu zijn we aan het einde gekomen,’ zeg ik, en laat een stilte vallen. Ik wacht tot de vingers van het toetsenbord worden geheven. Neem een diepe teug van de slecht geventileerde lucht in de collegezaal en voel zoals altijd de overweldigende droefenis die zijn intrede doet bij het voordragen van de laatste strofen van het gedicht.

Snel wisten zij hun eerste tranen af.
De wereld lag nu voor hen, om een rustplaats
Te vinden, door Voorzienigheid geleid;
Zo gingen zij, onzeker, hand in hand
Met trage tred eenzaam hun weg door Eden.

Bij deze woorden voel ik mijn dochter naast me. Sinds haar geboorte – en zelfs nog daarvoor, als het idee van het kind dat ik ooit zou willen hebben – is Tess degene met wie ik in mijn verbeelding de Hof uit loop, hand in hand.

‘Eenzaamheid,’ vervolg ik. ‘Daar draait het eigenlijk om in dit hele werk. Niet om goed tegen kwaad, het is geen campagne om “Gods handelen te verklaren voor de mens”. Het is de meest overtuigende aanwijzing die er is – overtuigender dan wat er ook in de Bijbel staat – dat de hel bestaat. Niet als een vlamme afgrond, geen plek boven of onder ons, maar ín ons, een plek in je geest. Jezelf kennen en in ruil daarvoor het eeuwigdurende besef verdragen van onze eenzaamheid. Verdreven zijn. Alleen rondzwerven. Wat is de echte opbrengst van de erfzonde? Het zelf! Dáár zijn onze arme pasgetrouwden terechtgekomen, samen, maar in de eenzaamheid van het zelfbewustzijn. Waar kunnen ze nu heen? “Waar je maar wilt!” zegt de slang. “De hele wereld is van hen!” Toch zijn ze gedoemd hun eigen “eenzame weg” te kiezen. Het is een beangstigende, zelfs afschrikwekkende reis. Maar het is een reis die we allemaal tegemoet gaan, toen en nu.’

Hier las ik weer een, nog langere, pauze in. Zo lang dat ik het risico loop dat het lijkt alsof ik klaar ben, dat er iemand opstaat, zijn laptop dichtklapt of een blafhoest laat horen. Maar dat doen ze nooit.

‘Stel jezelf de vraag,’ zeg ik, terwijl ik Tess’ denkbeeldige hand vaster omklem. ‘Waar ga je heen nu het Paradijs achter je ligt?’

Bijna onmiddellijk schiet er een arm omhoog. Iemand achteraan die ik tot nu toe nog nooit heb gesproken, zelfs nog nooit had opgemerkt.

‘Ja?’

‘Wordt dat een tentamenvraag?’

Ik ben David Ullman. Ik doceer aan de faculteit Engels van Columbia University in Manhattan. Ik ben gespecialiseerd in mythologie en joods-christelijke religieuze teksten, maar mijn broodwinning, de tekst waar ik een kritische studie naar heb gedaan die mijn aanstelling aan deze vooraanstaande instelling

rechtvaardigt en die me uitnodigingen oplevert van allerlei academische instellingen over de hele wereld, is *Het paradijs verloren* van Milton. Gevallen engelen, de verleidingen van de slang, Adam en Eva en de erfzonde. Een zeventiende-eeuws episch gedicht waarin wordt verhaald over bijbelse gebeurtenissen, maar dan met een knappe invalshoek, een perspectief dat sympathie opwekt voor Satan, de leider van de opstandige engelen, die genoeg kreeg van een knorrig, autoritaire God en er in z'n eentje op uit trok en er een missie van maakte sterfelijke mensen ellende te bezorgen.

Het is een merkwaardige (gelovigen zouden zelfs kunnen zeggen hypocriete) manier om je brood te verdienen: ik wijd mijn leven aan het onderrichten van dingen waarin ik niet geloof. Een agnostische bijbelwetenschapper. Een demonendeskundige die gelooft dat het kwaad door de mens is uitgevonden. Ik heb essays over wonderen geschreven – genezen leprozen, water dat in wijn verandert, duiveluitdrijvingen – maar ik heb nog nooit een goocheltruc gezien die ik niet doorhad. Mijn verklaring voor die ogenschijnlijke tegenstrijdigheden is dat er dingen zijn die cultureel gezien een betekenis hebben zonder dat ze echt bestaan. De duivel, engelen. De hemel. De hel. Ze maken deel uit van ons leven, ook al hebben we ze nooit gezien en zullen we ze nooit zien of aanraken en kunnen we evenmin bewijzen dat ze er zijn. Enge dingen die in ons hoofd bestaan.

De geest is zelf een plaats die hel tot hemel
Kan maken of de hemel tot een hel

Dat is John Milton bij monde van Satan; zijn meest geniale fictie. En toevallig geloof ik dat de ouwe gelijk heeft, dat ze allebei gelijk hebben.

De lucht op de Morningside-campus van Columbia is klam van de tentamenstress en een slechts gedeeltelijke zuiverende New Yorkse regenbui. Ik heb mijn laatste college van het semester gegeven, een moment dat altijd een bitterzoete opluchting met

zich meebrengt, de wetenschap dat er weer een jaar voltooid is (de college-uren, begeleidingsuren en de evaluaties zijn bijna achter de rug) maar ook dat er weer een jaar voorbij is (en daarmee ben ik weer een verontrustend streepje verder op mijn persoonlijke kilometerteller). Niettemin vind ik, in tegenstelling tot veel van de verwende mopperaars die ik op faculteitsfeestjes zich hoor opwinden over zinloze agendapunten op vakgroepvergaderingen, lesgeven nog steeds leuk, geniet ik van de studenten die voor het eerst te maken krijgen met volwassen literatuur. Ja, de meesten doen literatuur voordat ze iets anders gaan doen waarmee ze ‘echt geld gaan verdienen’, zoals medicijnen, rechten, trouwen met een rijke partner, maar de meesten zijn nog niet helemaal buiten bereik. Als het niet mijn bereik is, dan dat van de poëzie.

Het is even over drieën. Tijd om over de betegelde binnenplaats naar mijn kamer in Philosophy Hall te lopen, de bundel te laat ingeleverde papers neer te leggen die met schuldbewuste blik zijn toegevoegd aan de stapel op mijn bureau voor in de collegezaal, en de stad in te lopen, naar Grand Central Station, waar ik met Elaine heb afgesproken voor onze jaarlijkse borrel in de Oyster Bar om het jaar af te sluiten.

Hoewel Elaine aan de faculteit Psychologie doceert, heb ik een hechtere band met haar dan met wie ook bij Engels. Sterker nog, dan wie ook in New York. Ze is even oud als ik – een fitte, op de squashbaan en de halve marathon getrainde drieënveertig – maar zij is weduwe sinds haar man vier jaar geleden als een donderslag bij heldere hemel door een hersenbloeding wegviel. In die periode kwam ik aan Columbia lesgeven. Ik mocht haar onmiddellijk. Ze heeft wat ik ben gaan zien als een ernstig soort humor: ze maakt weinig grappen maar ziet de absurditeiten van de wereld met een schrandereid die inspirerend maar ook vernietigend kan zijn. Een onopvallend mooie vrouw ook, zou ik zeggen, hoewel ik getrouwd ben – momenteel tenminste – en het erkennen van dit soort bewondering voor een vrouwelijke collega en incidentele drinkmaat kan ‘ongepast’ zijn, zoals de Gedragscode voor Universiteitspersoneel bijna alle menselijke interactie als ongepast bestempelt.

Maar tussen Elaine O'Brien en mij er is nooit iets gebeurd wat ook maar in de verste verte ongepast is. Geen gestolen kusje voordat ze op haar trein naar New Haven stapt, geen enkele schalkse speculatie over wat er zou gebeuren als we ons in een hotelkamer in het centrum verschansten en eens zouden kijken hoe het in bed zou zijn, één keertje maar. Het is niet zo dat we de behoefte onderdrukken – ik denk tenminste van niet – en het is niet echt uit respect voor mijn huwelijkse beloften (gezien het feit dat we allebei weten dat mijn vrouw een jaar geleden de hare aan haar laars lapte voor die zelfingenomen kwast bij Natuurwetenschappen, de verwaande snaartheoreticus Will Junger). Volgens mij hebben O'Brien en ik (pas na drie martini's is ze 'Elaine') het niet die kant op laten gaan uit angst om datgene wat we al hebben te bezoedelen. En wat hebben we dan? Een diepgaande, seksloze intimiteit van het soort dat ik sinds mijn jeugd niet meer met een man of vrouw heb gekend, en misschien zelfs toen niet.

Toch denk ik dat O'Brien en ik het grootste deel van de tijd dat we vrienden zijn een soort affaire hebben onderhouden. Als we bij elkaar komen, praten we over dingen waarover ik al een poosje niet meer met Diane praat. Voor O'Brien is dat het dilemma van haar toekomst; bang zijn voor het vooruitzicht alleen oud te worden, en tegelijkertijd erkennen dat ze eraan gewend is geraakt alleen te zijn en zo haar gewoonten heeft gekregen. Een vrouw die 'steeds onhuwbaarder' wordt, zoals zij het uitdrukt.

Voor mij is het de donkere wolk van een depressie. Of eigenlijk moet ik zeggen, datgene dat ik met tegenzin een depressie moet noemen, zoals de halve wereld zichzelf depressief noemt, hoewel het bij mij de lading niet precies dekt. Ik word mijn hele leven al achtervolgd door de zwarte honden van onverklaarbare mistroostigheid, ondanks het goede gesternte van mijn carrière, mijn aanvankelijk veelbelovende huwelijk en het grootste geluk van allemaal, mijn enig kind: een slimme, zachtaardige dochter die is geboren na een zwangerschap waarvan alle artsen zeiden dat die nooit voldragen zou worden, het enige wonder dat ik als echt wil erkennen. Toen Tess was geboren, hielden de zwarte honden zich een poosje op de achtergrond. Maar toen mijn

dreumes veranderde in een praatgraag schoolmeisje, waren ze er weer, hongeriger dan ooit. Zelfs mijn liefde voor Tess, zelfs haar gefluisterde wens voor het slapengaan, *Niet verdrietig zijn, papa*, konden ze niet in toom houden.

Er heeft altijd iets om me heen gehangen wat ‘niet helemaal klopte’. Niets dat je aan de buitenkant kon zien – boven alles was ik gepolijst, zo omschreef Diane mij trots toen we verkering kregen. Nu gebruikt ze hetzelfde woord op snijdende toon. Zelfs vanbinnen ben ik echt vrij van zelfmedelijden of gefrustreerde ambitie, een atypische toestand voor iemand met een uitgestippelde academische loopbaan. Nee, mijn schimmen ontspringen aan een bron die veel ongrijpbaarder is dan de boeken graag beschrijven. En symptomen? Als die er al zijn, kan ik er maar een paar aanvinken op de lijst op aanplakbiljetten van de Geestelijke Gezondheidszorg die in metrowagons boven de deuren hangen. Snel geïrriteerd of agressief? Alleen als ik naar het nieuws kijk. Geen eetlust? Gaat voor mij niet op. Al sinds mijn afstuderen probeer ik vijf kilo kwijt te raken. Moeite je te concentreren? Ik verdien mijn brood met het lezen van poëzie van dode, blanke mannen en essays van studenten – concentratie is mijn vak.

Mijn ziekte is meer een ondefinieerbare aanwezigheid dan een vreugde-absorberende afwezigheid. Het idee dat ik een onzichtbare metgezel heb, die me dag in dag uit volgt en wacht op een kans om een nog hechtere relatie met me aan te gaan dan hij al geniet. Als kind probeerde ik die metgezel een persoonlijkheid toe te dichten, hem te behandelen als een ‘denkbeeldige vriend’ van het soort waarvan ik hoorde dat andere kinderen die soms verzonnen. Maar mijn volger volgde alleen maar – hij speelde, beschermde of troostte niet. Zijn enige belang – als hij al een belang had – school in het leveren van somber gezelschap, kwaadaardig in zijn stilzwijgen.

Misschien is het professorsemantiek, maar voor mij voelt het meer als melancholie dan iets klinisch als de chemische schommelingen van een depressie. Wat Robert Burton in zijn *Anatomie van de melancholie* (vier eeuwen geleden uitgegeven, toen Milton zijn eerste schetsen van zijn Satan maakte) een ‘kwellling van de

geest' noemde. Het is alsof mijn leven zelf achtervolgd wordt.

O'Brien heeft het bijna opgegeven mij naar therapie te krijgen. Ze is gewend geraakt aan mijn reactie: 'Waarom zou ik? Ik heb jou toch?'

Bij die gedachte sta ik mezelf een glimlach toe, maar die verdwijnt meteen van mijn gezicht bij het zien van Will Junger die de stenen trap van de Low Library, afloopt. Hij zwaait naar me, alsof we vrienden zijn. Alsof het feit dat hij al tien maanden met mijn vrouw neukt iets is wat hij nu even is vergeten.

'David! Heb je even?'

Hoe ziet deze man eruit? Als iets sluis en verrassend verscheurends. Iets met klauwen.

'Weer een jaar voorbij,' zegt hij als hij voor me staat, ostentatief hijgend.

Hij kijkt me met toegeknepen ogen aan, laat zijn tanden zien. Ik veronderstel dat gezichtsuitdrukkingen als deze voor 'innemend' doorgingen tijdens zijn eerste kopjes koffie met mijn vrouw na de yogales. Dat was het woord dat ze gebruikte toen ik de eerste, zinloze vraag stelde die de bedrogen echtgenoot altijd stelt: 'Waarom hij? Ze haalde haar schouders op, alsof ze niet echt een reden nodig had en het haar verbaasde dat ik er wel een wilde horen. 'Hij is innemend,' zei ze uiteindelijk, op het woord komend, zoals een vlinder besluit op welke bloem hij zal landen.

'Luister, ik wil dit niet moeilijk maken,' begint Will Junger. 'Het spijt me dat het allemaal zo is gelopen.'

'En hoe is "zo"?'

'Pardon?'

'Hoe is het allemaal gelopen?'

Hij steekt zijn onderlip naar voren als om aan te geven dat hij het lastig vindt. Snaartheorie. Daar geeft hij college in, daar praat hij kennelijk met Diane over als hij van haar af rolt. Dat alle materie, als je het afpelt tot op de essentie, aan elkaar hangt met onmogelijk dunne snaartjes. Ik heb geen verstand van materie, maar ik kan wel geloven dat dat alles is waar Will Junger uit bestaat. Onzichtbare strengen die zijn wenkbrauwen en mondhoecken optrekken, een deskundig bespeelde marionet.

‘Ik probeer me alleen volwassen te gedragen,’ zegt hij.

‘Heb je kinderen, Will?’

‘Kinderen? Nee.’

‘Natuurlijk niet. En die zul je ook nooit hebben, egoïstisch kind dat je bent,’ zeg ik, en ik snuif de vochtige lucht op. “Ik probeer me alleen volwassen te gedragen”? M’n rug op. Jij denkt dat dit een scène uit zo’n arti film is waar je mijn vrouw mee naar toe neemt in de Village. Een stel leugens waarvan die vent in de *Times* zei dat ze zo naturel waren gespeeld. Maar in het echte leven zijn we slechte acteurs. Wij zijn de sukkel die echt pijn lijden. Jij voelt het niet, jij kunt die pijn niet voelen, maar de pijn die je ons aandoet – die je mijn gezin aandoet – die verwoest ons leven, wat we samen hebben. Wat we hadden.’

‘Luister, David, ik...’

‘Ik heb een dochter,’ ga ik verder, als een stoomwals over hem heen denderend. ‘Een meisje dat weet dat er iets mis is, en ze glijdt af in een duisternis waar ik haar niet uit kan trekken. Weet je hoe het is om je kind, je hele wereld, te zien instorten? Natuurlijk weet je dat niet. Jij bent leeg. Je bent een *summa cum laude* psychopaat die letterlijk over een lege verzameling praat om aan de kost te komen. Onzichtbare snaren! Je bent gespecialiseerd in het niets. Een lege verzameling in mensengedaante.’

Ik had niet verwacht dit alles te zeggen, maar ik ben blij dat ik het heb gedaan. Later zal ik wensen dat ik in een tijdmachine kon springen om naar dit moment terug te keren en een beter verwoorde belediging te bedenken. Maar nu voelt het best goed.

‘Gek dat je dat over mij zegt,’ zegt hij.

‘Gek?’

‘Ironisch. Misschien is dat een beter woord.’

‘Ironisch is nooit een beter woord.’

‘Dit was Dianes idee, trouwens. Dat we zouden praten.’

‘Je liegt. Ze weet hoe ik over je denk.’

‘Maar weet je ook hoe zij over jóú denkt?’

De marionettenkoordjes worden weggetrokken. Will Junger glimlacht een onverwachte overwinnaarslach.

‘Jij bent er niet,’ zegt hij. ‘Dat zegt ze. “David? Hoe moet ik